

Kulturmiljöprogram för Skåne

Titel: PlanPM Kulturmiljöprogram Skåne

Utgiven av: Länsstyrelsen i Skåne län

Författare: Eva Persson, Göran Skoog och Ida Thuresson

Beställningsadress: Länsstyrelsen i Skåne län
Plan- och bostadssektionen
205 15 MALMÖ
Tfn: 040-25 20 00
lansstyrelsen@m.lst.se

Copyright: Länsstyrelsen i Skåne län. Innehållet får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källan.

Upplaga: 200

Länsstyrelserapport:: 2008:36

ISSN: 978-91-86079-19-2

Layout: Länsstyrelsen i Skåne län, Ida Thuresson och Ivan Gallardo

Tryckt: Länsstyrelsen i Skåne län 2008

Omslagsbild: Leif Gustafsson L.G Foto: Arlöv 1992 med kronetorps mölla och gravhög i förgrunden

Hur kan Skånes kulturmiljöprogram användas i planprocesser? Var hittar jag kartor?
Vilken koppling finns till riksintresse?

Länsstyrelsens Plan-PM har till syfte att underlätta en samlad bedömning av planeringssituationen vid specifika frågeställningar. Serien omfattar bland annat buller, strandskydd, kulturmiljöer, stigande havsnivåer, biotopskydd och miljöbedömningar. Avsikten är att materialet utvecklas allteftersom behov föreligger. I första hand är ett plan-PM tänkt att fungera som planeringsunderlag vid upprättandet av detaljplaner.

Förord

Skåne är ett landskap rikt på kulturmiljöer. Här finns gods, herrgårdar, kyrkbyar, fiskelägen, handelsstäder, industriorter, järnvägssamhällen och mycket därtill. Många av dessa miljöer har blivit utsedda som riksintressanta av Riksantikvarieämbetet (1987). Därutöver finns det regionala bevarandeintressen som nu finns samlade i Skånes Kulturmiljöprogram. Det är ett regionalt kulturmiljöprogram som tagits fram av Länsstyrelsen 2006. Det finns på Länsstyrelsens hemsida [http://www.m.lst.se/m/Kartor och planeringsunderlag/Kulturmiljoprogram](http://www.m.lst.se/m/Kartor_och_planeringsunderlag/Kulturmiljoprogram).

Detta PM syftar främst till att göra det regionala kulturmiljöprogrammet mer tillgängligt men också till att lyfta fram det som ett planeringsunderlag.

Eva Persson, Göran Skoog, Ivan Gallardo och Ida Thuresson har deltagit i arbetet med plan-PM för Skånes kulturmiljöprogram.

Länsstyrelsen i Skåne, plan- och bostadssektionen

Malmö 2 oktober 2008

Kerstin Nilermark

Länsarkitekt

Mats Riddersporre

Kulturmiljödirektör

Det här är Skånes kulturmiljöprogram...

Skånes kulturmiljöprogram är i första hand ett regionalt kunskapsunderlag som kan användas vid samhällsplanering på såväl kommunal som statlig nivå. Kulturmiljöprogrammet är även ett kunskapsstöd för bland annat museer och hembygdsförbund samt en levande del av Länsstyrelsens strategiarbete för kulturmiljövården.

Skånes kulturmiljöprogram är uppdelat i följande tre kategorier:

Foto: Eva Pesson

1. Särskilt värdefulla kulturmiljöer

Länsstyrelsens urval av miljöer med kulturhistoriska värden vilka bör bevaras, vårdas och utvecklas.

Kommunvis indelning

Foto: Eva Pesson

2. Skånes historia och utveckling

Historiebok över händelser och verksamheter som har påverkat landskapet genom olika tider.

Indelning i elva teman.

Foto: Per Blomberg

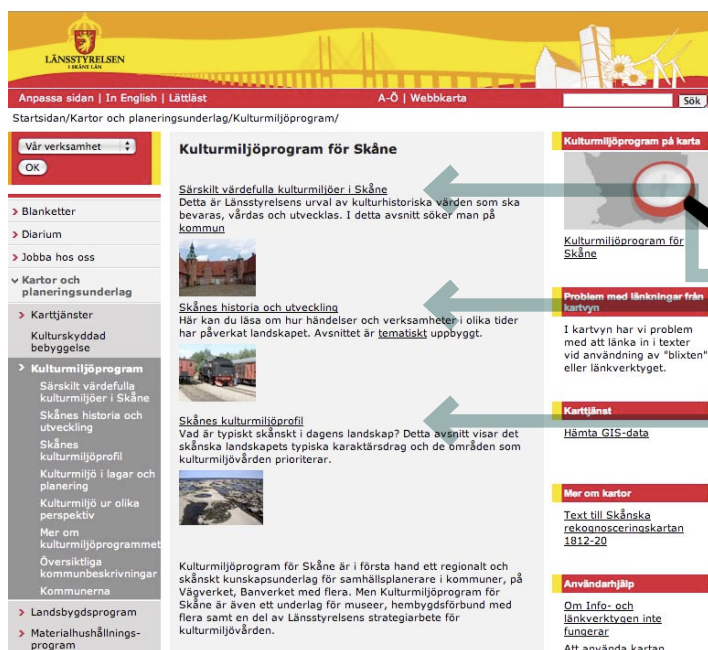
3. Skånes kulturmiljöprofil

Avsnitt som visar det skånska landskapets typiska karaktärsdrag och vilka områden som är prioriterade inom kulturmiljövården.

Indelning i åtta teman.

...och så här kan kulturmiljöprogrammet användas på webben

På Länsstyrelsens hemsida för Skånes kulturmiljöprogram finns texter och kartor samlade vilka gör det enkelt att skaffa sig information om länets kulturmiljövården. Webbplatsens ingångssida är precis som kulturmiljöprogrammet uppdelad i tre delar: **Särskilt värdefulla kulturmiljöer**, **Skånes historia och utveckling** och **Skånes kulturmiljöprofil**.

http://www.m.lst.se/m/Kartor_och_planeringsunderlag/Kulturmiljoprogram/

Klickar du på **temarubrikerna** hamnar du under respektive temas huvudsida. Genom att välja antingen ämne eller kommun tar du dig vidare till fördjupande texter om Skånes kulturmiljö.

Det regionala kulturmiljöprogrammet består av tre delar vilka i sin tur är indelade i olika underkategorier

Länsstyrelsens karttjänst på nätet

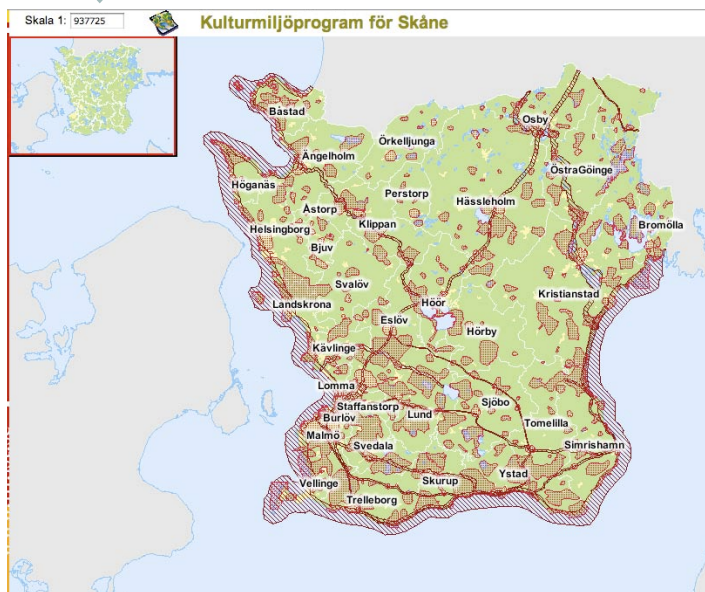
Den interaktiva karttjänsten är en tjänst som tilhandahålls av Länsstyrelsen i Skåne län för att förmedla information med geografisk anknytning över internet. Tittskåpet kan användas för sökning, identifiering och mätning av objekt. Man kan även ladda ner data för eget bruk.

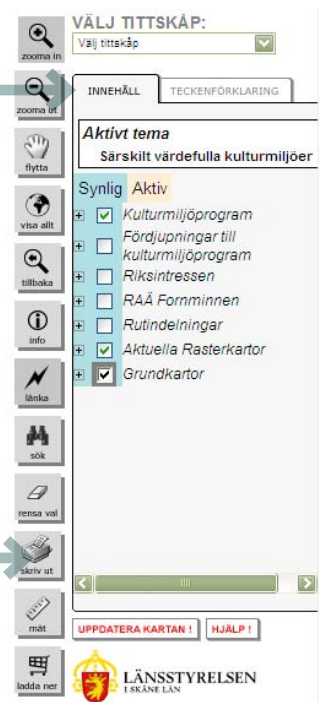
Genom att klicka på **kartlänken** uppe i högra hörnet på huvudsidan för kulturmiljöprogrammet kommer du till Länsstyrelsens karttjänst.

Längst upp i vänstra hörnet finns det möjlighet att **ändra skala** på kartorna i tittskåpet. Skriv in önskad skala och tryck "enter". Kartan zoomas då in/ut till vald skala.

Under fliken "**inne-håll**" kan du välja vilka kartsikt som du vill titta på. För att titta på ett visst kartsikt så bockar du för rutan framför kartsiktets namn och klickar sedan på knappen "uppdatera kartan!".

I **verktygsraden** finns de verktyg som kan användas för att hantera karttjänsten. Du kan zooma in och ut, flytta kartan, göra sökningar, utföra mätningar, hämta hem data m.m. Genom att placera musen över ett verktyg i verktygsraden tänds en ruta med en kort beskrivning av verktyget. Glöm ej att uppdatera valen som gjorts.

Riksintresse för kulturmiljö

Områden som är klassade som riksintressen för kulturmiljövården är nationella intressen enligt miljöbalkens första och tredje kapitel.

I Sverige finns ca 1700 riksintressen för kulturmiljövården, 97 av dessa finns i Skåne. Riksintressena ska visa på hela landets historia från förhistoria till nutid. Områden av riksintresse för kulturmiljövården ska spegla hur människan utnyttjat tillgängliga naturresurser, samhällets utveckling, näringsliv, sociala villkor, byggnadsskick och olika estetiska ideal med mera.

Syftet med riksintressen är att nationella intressen ska hävdas i den kommunala fysiska planeringen och i andra beslut om markanvändning. Riksintressena skyddas av Miljöbalken. I 1 kap 1 § fastställs att lagen ska tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas. I 3 kap 6 § framgår vidare att områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Riksintresseområden i den kommunala planeringen

Det är kommunens ansvar att i sin översiktsplanering beskriva hur riksintresset ska skyddas och ge direktiv för hur detta skydd ska tolkas i kommande planering och kommunala beslut. Om ett riksintresse inte blir tillgodosett i en detaljplan har länsstyrelsen skyldighet att pröva kommunens antagandebeslut.

Det är också Länsstyrelsens ansvar att löpande förmedla faktaunderlag för riksintressen – det regionala kulturmiljöprogrammet är ett sådant underlag.

Olika centrala verk har ansvaret att peka ut vilka

områden som är av riksintresse. Riksintresseområden för kulturmiljö bestäms av Riksantikvarieämbetet. I de kommuntäckande översiktsplanerna ska kommunerna ange hur riksintressenas värden ska tillgodoses så de sedan kan säkerställas i detaljplan.

Omprövning av riksintressen

Kulturmiljöprogrammet är inte juridiskt bindande utan endast tänkt som ett planerings- och faktaunderlag. I samband med översiktsplaneprocessen har kommunen möjlighet att ompröva ett riksintresses avgränsningar eller preciseringar av dess innebörd. Det regionala kulturmiljöprogrammet kan då användas som grund och hjälp vid tolkningen av de kulturhistoriska värdena inom eller i anslutning till det utpekade riksintresset.

Det regionala kulturmiljöprogrammet kan användas som underlag vid omprövning av riksintressen för kulturmiljö

Mer om kulturprogrammets teman

Under temat **Särskilt värdefulla kulturmiljöer** har Länsstyrelsen gjort ett urval av Skånes kommuners kulturhistoriskt mest värdefulla miljöer.

De utpekade kulturmiljöerna kan utgöras av byggnader och fornlämningar men också av immateriella samband, befintliga markanvändningar och strukturer. Temat är tänkt att vara en hjälp för planerare genom att visa vad som bör bevaras, vårdas och utvecklas.

Urvalet av miljöer är gjort av en särskild arbetsgrupp bestående av representanter från olika museer och institutioner i Skåne. Under rubriken ”mer om kulturmiljöarbetet” kan man läsa om projektets bakgrund.

En kulturmiljös betydelse bedöms utifrån begrepp som kvalitet, äkthet, pedagogiskt värde, sällsynthet och representativitet. Värdena hos de utvalda miljöerna kan vara olika; dokumentvärden belägger ett objekts historia, upplevelsevärden belyser miljöer vars värden är estetiskt eller socialt intressanta.

Värt att påpeka är att Särskilt värdefulla kulturmiljöer är ett urval; det finns kulturhistoriskt intressanta områden i Skåne som inte finns med på listan men som ändå är värda att vårda och bevara. För att få kunskap kring dessa miljöer måste kunskap sökas i annat underlagsmaterial, till exempel inventeringar, kartor och litteratur.

Foto: Eva Persson

I temat **Skånes historia och utveckling** kan du läsa mer om hur verksamheter i olika tider har påverkat landskapet fram till idag.

Hur har livsmedelsindustrin utvecklats i Skåne? Vilka var föregångarna i jordbruksdriften? I Skånes historia och utveckling ges en bakgrund till varför Skåne ser ut som det gör och hur olika händelser hänger samman. Här kan du få en helhetsbild om en plats och dess historia och vilka historiska samband som påverkar ett område eller en företeelse. De djupare inblickarna möjliggör en god analys av landskapet, vilket är viktigt vid bland annat samhällsplanering.

Foto: Eva Pesson

Temat **Skånes kulturmiljöprofil** beskriver det skånska landskapet och varför det ser ut som det gör.

Foto: Per Blomberg

variation av miljöer. I få andra regioner har nya idéer, innovationer och rörelser fått fotfäste och förändrat landskapet och dess användning så tidigt och snabbt. Samtidigt finns det en historisk kontinuitet; dagens landskap speglar flera årtusendens påverkan och användande. Täthet, variation, nydaning och kontinuitet är sålunda centrala begrepp i Skånes kulturmiljöprofil.

Den skånska kulturmiljöprofilen ligger till grund för planering av Länsstyrelsens kulturmiljöarbete och vid upprättandet av lämpliga strategier. Länsstyrelsen har i arbetet med kulturmiljöprogrammet konstaterat att vissa områden i länet har karaktärsdrag som utmärker sig och ska prioriteras vid bland annat bidragshantering.

